

5

ВРШИДВА

од

.Ј. Сундечића.

P₁₉ Cp 1317.1

В Р Ш И Д В А

пјесма

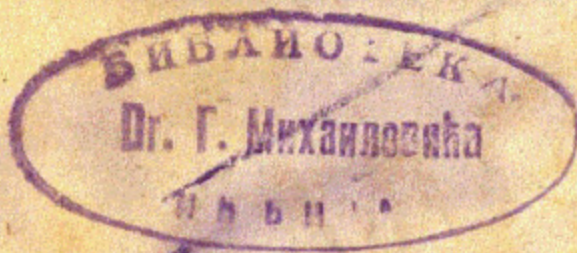
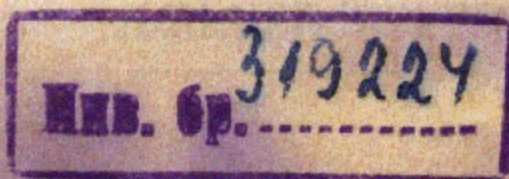
Ј. СУНДЕЧИЋА.

ТРЕЋЕ ИЗДАЊЕ.

НА ЦЕТИЊУ
у Кнежевској Печатњи
1866.

„Когда надъ обществомъ господствуетъ порокъ
Въ годину злую испытанья,
Встаетъ среди людей восторженный пророкъ,
Чтобъ братьямъ облегчить страданья,
Спокойно будущность указываетъ онъ :
Пусть мчатся годы за годами
Пусть торжествуетъ зло, — божественный законъ
Вновь воцарится над умами.
Не сомнѣвайтесь, отчаянїя грѣхъ!
Постигнуть кары святотатство —
И будетъ лишь одинъ тогда законъ для всѣхъ :
Свобода, равенство и братство!“

Искандръ (Ерценъ).

Предговор.

За „Албум,“ који је године 1861. издан у Задру на славну успомену стогодишњице неумрлога народнога пјесника О. Андрије Качић-Миошића, саставио сам ову пјесму. — Двије сам намјере имао. Прво, да овим својим прилогом очитујем и ја дужно своје поштовање према оном мужу, који је за свој народ толико осјећао, јунаштва његова неуморно тражио и изналазио, и такова, својим простим — а у толико срцу народа нашега милијим и приступачнијим — пјесмама прославио и овјековјечио. Друго, да овом пјесмом објелоданим њека своја начела и мисли о том, како се, — њешто злбом и силом туђинаца, њешто пак својом властитом неслогом, — наш савколик поцијепани и раздробљени јужни народ, може у велик и кријепак народ једноч претворити и до своје народне моћи и величине доспјети; ставивши тому за главни темељ *обћу нашу народну просвјету*, без које и народ и народност нијесу друго, но сама мртва имена, имена без душе и живота. — Нама је — вељах ја —

само с нама; и док у милој братској заједници непостанемо једно тијело и један дух: заостаћемо вазда нижи на мјерилу Европе, вазда ће самовоља силнијега нашоом срећом дрмати; и кад нам иста најсветија наша права припознавала буде, припознаваће нам их, тек по јединој милости, а не по правди и правници.

Обзирући се на Баков ужасни штампарски законик од год. 1852. који је у Далмацији у то вријеме — т. ј. г. 1860. кад сам ја ову пјесму писао — још у животу био, изабрао сам вршидбени рад, нарочито да увијем њеке политичке истине, које, да буду одпрто изречене биле, као што се истинама и пристоји, неби их заухвано тад мимоишћó био, можда и најстрожији њеки параграф оног злосрећног законика.

Издао сам прво понаособно издање моје „Вршидбе“ само у 700 комада, користећи се истим сложењем слова, што за „Албум“ бијаше приуготовљено. — Она се у народу допадне, и буде одма као водом разнешена. Наискања с више страна, небијох у стању никому више задовољити, ма ни једном циглом књижицом. Међутим у листопаду те исте год. дођем у Карловац, гђе, на властиту молбу Г. Абела Лукшића карловачкога тискара, приста-нем и дозволим му да препечата „Вршидбу“ у 2000 комада. Тако одма у почетку наставше 1862. год. изиђе ово друго издање, као други

свезчић „Narodne knjižnice“ у врло красном и укусном тиску и облику, те набрзо буде разтурено по свој троједној краљевини.

Премда се у обће „Вршидба“ веома допадала и по садржају и тежњи и по стиху и језику, и пак од самога почетка чим је на виђело ступила, многи, којима језик и њемачка књижевност позната бијаше, приговарали су јој једино то, да је тобож' по начину Шиллерова „Звона“ изведена и опјевана; а Г. А. Ткалчић (Вебер) у претресу ове пјесме, изданом у Пј. свезци лањског загребачког „Књижевника“ залеће се још и даље, рекавши попријеко, и штоно ријеч: с неба па у ребра, да је „Вршидба“ рико паслједовање Шиллерова „Звона.“ — Од овога напада ја сам се лако опростио тим, што, хвала Богу! тај културе језик — ко што га њемачка надменост сама назива — ни мало ни веле непознајем; и особито, што, у колико сам се у кашње доба о Шиллерову „Звону“ извјестио, немогах наћи ништа, што би у „Вршидби“ и наликовало, а негмоли се рико паслједовало по „Звону“, изузевши само њеку са свим случајну подобу, да се у „Вршидби“ врше, вије и строји, а у „Звону“ лијева и звони. — И зато, ма кому се што привиђало, ма он звонио како год волио — ја и пак својим истим поштењем свакога увјерити могу, да је

„Вршидба“ створ само моје душе, излив ваздашњих мојих осјећања, мјезиница мог истог срца, које се само надахнуло на чемерном извору наших невоља, на преширокој пољани наших необходних потребá.

Како у Качићеву „Албуму,“ тако и у обама вишеспоменутим издањама, „Вршидба“ је само латиницом штампана, и зато се само по троједној краљевини највећма разпространила. У прољећу год. 1864. био сам се договорио с Г. Емилом Чакром у Новом Саду, да је он први пут ћирилицом препечата; но пошто сам те исте године у јесен дошó на Цетиње, одлучим да ћу је ја сам, чим ми се згода укаже, овде прештампати. Згода приспјè; и ја замолим кнеза НИКОЛУ да ми дозволи у овђешњој својој печатњи ово дјелце издати. Кнез НИКОЛА, по особитој својој доброти, на ову моју прошњу одма приволи; и тако, пошто сам у овом издању по гђегђе њешто исправио, а њешто опет мало пространије но у првим издањама изјаснио и разтомачио — ево већ и ћирилицом предајем своју „Вршидбу“ у руке народу свом, понављајући само ону исту жељу, коју сам већ при првом издању био изрекао: „Боже дај да буде народу и од најмање користи!“

Цетиње на Илин-дан 1866.

Ј. Сундечић.

Златно снопље у границам

Сађевено стоји:

Већ је вр'јеме да се врше

И вије, и строји. —

Дела сложено,

Што је можно

Икад боље,

Добре воље

Да с' ледина жуља!

Нека Мирко водом кваси,

И прашину нека гаси;

Нека Бранко батом бије,

Док се гувно неубије. . . .

Дед' весело,

Нек се чело

Поти! —

Више склада:

Мање јада;

Више руку',

Труд и муку,

Вјеруј Богу,

Лакше могу,

Сахрвати,

Надјачати. —

*
*
*

Има нешто што уобће људи
Држе, да је неки удес худи,
Па стојећи скрштенијех руку',
Овај „ајме!“ онај виче „куку!“ —
А незнаду те будале праве,
Сами себе да бију и даве,
Готов комад изгледајућ с неба,
Гђе без труда нема мрве хљеба. —

Што невоља грози јаче;
Што се већма бједа бани:
Уман човјек мање плаче,
А за послом боље кани:
На боришту тко хитрији,
Заиста је и срећнији. —

Кукавица куња само
У прочељу код огњишта,
А јунаци лете тамо
Гђе су жешћа разбојишта:
Што се с веће труда стече,
Поштење нам чини веће. —

Капа, капа,
Тапа, тапа,
Два три пута још;
Јаче боље,
Сложне воље,
Није посó лош! —

* *
Већ је гувно убијено, справно,
Већ је оно кó длан исти равно:

Чврсти стожер кано другу греду
Треба сада ударит у среду. —
Чврсти стожер држи краљевине,
Чврсти стожер држи царевине;
Држи свијет у укупну реду,
Држи небо у чудну изгледу...

На стожеру јаку,
Кó на станцу куку,
Што се год оснива,
Све то јаче бива. —

Јакости, снаге, гђе има веће,
Тамо је више и добре среће:
Тамо се дише, тамо се живи;
Тамо се човјек човјеку диви,
Гледајућ чуда, која-но твори,
Дивове гледећ с којим се бори;
Видећи како добива славу,
Све већма к небу дижући главу. —

Поц'јепан народ лишен је моћи,
Да с' отме б'једи, невољи, злоћи;
Поц'јепан народ заман се нада,
Да ће се такав подићи када;
Поц'јепан народ, скрхано ц'јело,
Суво је дрво и мртво т'јело:
Јакости, снаге, гђе има веће,
Тамо је више и праве среће. —

*
* *

На мјесту је стожер сад
Па наставит ваља рад...

Рада мање:
Добра тање,
А невољи
Год још бољи;
Рада мање:
Благостање,
Врло страда,
Ниже пада. —

Немој,
Нестој!
Даље,
Ваље!

Да се снопље носи,
Да се ужа др'јеше,
Да се гувно сади,
Да се сложено ради. —

*
* *
*

Кад мужеве у ужима стењу,
Ваља духом да с' на више пењу. —
Дух савезат ништо кадро није,
Кад га љубав, кад га слога грије;
Но се хитро отискује летом,
К оном брду високом и светом,
На које се рајске Виле купе
Да сатару худе мисли глупе:
Ту се огњем свештеним зажари,
Ту с' отресе свих навада стари',
Ту се хљеба небеснога маши,
Ту приступи преблаженој чаши. —

Дуси моћни
Тисак злоћни :
Лакше свале,
Кад с' упале
Жаром плама,
Што га сама
Љубав к дому,
Љубав к свому,
Пробуђује,
Подјарује. —

*
* *

И насад је готов како треба,
А блага је вишња воља неба :
Па ће разгнат грозећу олују;
Па ће сатрат јадовиту гују,
Што се нашем одупире раду,
Што је узрок сваком нашем јаду,
Што нам жиће и ужитак мути,
Што злед нама причињава љути. —

*
* *

Сљепоћо клета,
Изроде св'јета!
Ђаволска плетво,
Паклена жетво!
Бјеж'те нам с пута
У ваша кута! —
Проклетство наше,
На тјеме ваше,

Нека се сруши,
Нека вас скруши! —
Стењасмо дуго,
Да нас је руго,
Под власти крута
Вашега прута,
Под јармом злобна
Јогунства кобна:
Ал' сјекну зора,
Указа с' гора,
Гђе с' ловор пружа,
Гђе цвате ружа,
Гђе птице поју,
Гђе с' пчеле роју...
Тамо, ох! тамо,
Ми ћемо само
Знојем се купат,
А к циљу ступат!...
Тамо, ох! тамо,
Ми ћемо само,
У храму славе,
Крунити главе!...
А ви у пака! —
Крила вас лака
Буд-куд однесла,
Ам' недонесла,
Гђе-но се жели
Да се весели:
У сладком миру,

На милом пиру,
Просвјете благе,
Царице драге,
Која-но људе,
Глупости худе,
Избавља, држе,
До неба ближе;
И твори многе
Још полубоге,
Који се славе
Рад умне главе,
Рад срца смјела,
Рад врла дјела,
И кр'јепке моћи
Противу злоћи. —

* * *

Нити чека, нит се враћа вр'јеме,
Но се губи у прошлости јазу,
Као муња у густу облаку:
Па нестојмо, но брже настојмо,
Да се гужва на стожер намиче,
Да се коњи у ајмове вежу,
Да с' запиње кука за ајмове;
Да се жито врше и доврше;
Да се пуне коши и житнице,
Да нам буде за зиму зимнице. —

* * *

Ајд' дорате горска вило! . . .
Дех алате десно крило! . . .

Макни вранче боље скочи!...
Нестој ђого, брже крочи!...
Ну путаљу перце лако!...
Ој шарине тако, тако!...
Без зноја и труда,
Судбина је худа. —

Ајде!... нестој!... ну!... дех!... макни!...
И ти брацо, дела акни!...
 Ајде!... ајде!...
 Нестој, дех!...
 И ти брацо
 Амо ех!...

*
* *
*

Амо браћо с Драве до Балкана,
Са Дунава до јадранског жала,
Којима је судба нам'јенила
Живот и смрт, славу и невољу,
У јединој истој заједници! —
Амо браћо!... једнодушном вољом
Пуним срцем пречисте љубави,
Да народну проевјету стварамо:
Без које—но град би смо зидали
На земљишту од сићушна п'јеска
Гђе—но би га сваки вјетар могó
Уздрмати, с земљом поравнати. —
Наша б'једа од прастарих добá,
Јест *неслога* проклета од Бога,
Равнодушност прам развитуку ума,
И *себиичност* кумир обљубљени,

И *предсуда* што нас ц'јепа грдно,
И *завидност* наша куга стара,
И *тврдићност* наша рана љута :
Шест сестара́ гњева божијега,
Које ваља и бичом и бадом,
Да из нашег круга проћерамо,
Ако нам је стало збиљимице
Бит народом међу народима,
Који—но се право по истини
Тако зову, и звати се смједу. —

Амо браћо! . . . створимо просвјету,
У јединој гужви савијени :
Просвјета ће озрачит духове :
Духови ће зачети појмове :
Појмови ће разгалити мисли :
Мисли ће се стопит у начела :
Начела ће љубав разбудити :
Љубав хоће к чину приступити :
А чин ће нас свјестан и одважан,
Само моћи из прашине дићи. —

*
* * *

Амо! . . . амо! . . .
Ајде дех! . . .
Није хасна,
Браћо час'на,
Ваздан стати,
Окл'јевати :
Чем је вр'јеме,
Оно бр'јеме,

Да се скине,
Опочине! —
Вршидби је јек,
Деветнајсти в'јек...

* *
* *

Дех дорате горска вило!...
Ну алате десно крило!...
Нестој вранче, боље скочи!...
Макни ђого, брже крочи!...
Ој путаљу перце лако!...
Ајд' шарине тако, тако!...
Ајде, ајде!...
Даље, даље!...
Тапа, тапа!...
Боље, боље!...

Ну коњи се замоташе;
Брже куку дај одапни:
Са л'јева их десну врни,
Пак за ајме опет запни:
Декај, ћерај на сав мах,
Вијор диже пусти прах!
А олује хука стоји,
Грози муњом и бујицом:
Вршиоцим срце трне,
Шта ће бити са пшеницом? ...
Декај, ћерај на сав мах:
Најгори је браћо страх!...
Што Бог ћедне то ће бити,
Али само даље с радом,

Призивљући благо небо,
И кр'јепећ се сталном надом:
Декај, ћерај на сав мах,
Док нам може подн'јет дах!...

Бог је добар, даће добра;
А злом често тек нас плаши,
Да нас тргне с худе стазе,
Да нас сјети гр'јехá наши';
Декај, ћерај на сав мах:
Зазоран је браћо страх!...

*
* *
Божије је вр'јеме јењало:
Доста се је, доста, стењало:
Доста било сваком свачега,
Бојећи се ув'јек јачега;
А немарећ јачим постати,
Него волећ робље остати,
Дворујући стидно дотлена
Да с' гадисмо и свог имена! —

*
* *
И жито је овршено,
Што бијаше насађено;
А сад треба сабрат силе,
Па за грабље и за виле:
Да се намá
Скида слама. —

*
* *
Ако слама и даје пламена:
Али она недаје угљена;

А и пламен од ње мало траје
Чим с' упали одма и престаје. —
Стари Грци св'јета учитељи,
И Римљани св'јета владатељи,
— Народима народне кр'јепости,
Величанства и умне смјелости,
Што зрцало бјаху и остају,
Доклен свијет и в'јекови трају, —
Када срећни, кад велики бише?...
— Кад народну просвјету створише. —
Просвјета је р'јека чудна строја,
С разтоцима да им незнаш броја;
Нити само у јазу почива,
Него на све стране се разлива:
Кваси цв'јећа, па кваси и траве,
Тече к ушћу са врела и главе. —
Просвјета је озбиљна и важна,
И значаја као челик снажна,
Попут правога на пољу војника,
Ком побједа најпрва је дика;
Нит с' у гусле јединствено збија,
Но се к небу ко оро узвија,
Ниске ствари за презрењем пази,
А к вишима свеодважно гази;
Једно зрње од сламе раздваја
Земљу с небом, људе с Богом спаја.
Ту просвјету кад стечемо нама,
Минуће нас глуве ноћи тама;
Међ' народим народ ћемо бити,

И вјечито име задобити:
Име дично, славно и поштено,
Свуд по св'јету широком чувено. —

*
* *

Скинута је слама,
И крају збијена ;
Стоји хрпа жита,
Кó бр'јег изнешена :

Изпод сунца ево
Дува вјетар згодан :
Род је хвала Богу
Обилат и плодан !

Па лопате сада
Узимајмо једни,
Измеђ' нас који смо
За вијање вр'једни ;

Умјетима други
Нека се потруде,
Да умићу жито,
Да им чисто буде,

Од пеле и ина
Свакојака труња ;
Јер тешко га оном
Кој' на послу куња,
Кои л' врстан није
Рада започета,
У амину никад
Виђети дочега. —

Тако народ сав у једном купу,
Кó и цигли човјек напонасе:
— А да како! — има своју душу,
Има своје страсти и врлине,
Своју савјест и негрижњу своју,
Ум и разбор, и предсуда хрпу,
Наклоности и гњушења своја,
Обичаје и наваде пусте,
И све ине животности знаке;
Има младост и мужевно доба,
И немоћне старости вр'јемце,
Које њега у раку спровађа,
И оставља строговидној Клији,
Да заслужен споменик му диже,
Што-но јавља далеку потомству,
Да бијаше, и какав бијаше. —
Па кó што је од ђетинства самог
Пр'јека нужда одгајат човјека,
Са обзиром мудрим, разборитим,
Куд га душа његова навија,
Шта л' му могу природене моћи;
Потребно је и сав цио народ,
Још од првог његова зачетка,
Мудро водит к властитом развиту;
Разумно му поправљајућ страсти,
Помњиво му тр'јебећи погр'јешке,
Свјестно њему будећ осјећања,
Душевно му развијајућ мисли,
Опрезно му кујући начела,

И вјешто га упућујућ к раду;
Јер чупајућ дивљакиње траве
Без најбољег позора и помње,
Лако би се догодити могло,
Да се више цв'јећа питомога
С њима скупа, (у час ненајбољи),
Заопане, тргне и погули. —
Није цв'јеће све што је шарено:
Но се цв'јеће по мирису знаде,
А за мирис и ноздрва треба,
Што га знаде обвоњат у цв'јету;
Цв'јет нам'јенит за свештено миро,
Што народу чело помазује,
На пр'јестољу њег'ва величанства. —

*
* *
Вијање је ето
Већ браћо дочето,
Па решето сада
У посао пада
Дај, да се нестоји,
Нек се жито строји;
Јер у житу што је мање смећа,
Тим је цј'ена њему много већа. —

*
* *
Љубав братска гђе с' негн'језди,
Зар тај народ к срећи језди? ...
Зар се игда нада чему,
До невољи у свачему? ...
Зашто вјера да нас лучи,

Која људе јасно учи,
Да су они до циглога,
Сви синови једног Бога:
Дакле да су браћа сродна,
Своме отцу сва угодна? . . .
Па додајмо јоште исту,
Што нас жари крвцу чисту
Исто име, исто племе,
И под небом исто сљење:
Дај! тко тада порећ смије,
Да срамотно одвећ није,
Да се мрзе браћа така,
Што би могла бити јака,
Колик народ буди који,
Што с' у моћи првим броји
Кад би само сложна била,
И у један дух се слила;
Дух љубави домородне,
Са напредком сваким плодне,
У народном корацању,
К властитоме развијању? —
Нек свак своју вјеруштује,
Љуби, држи и његује,
Док му савјест одобрава,
Да је оно вјера права;
Али гђе се тиче тога,
Да за корист дома свога,
Једном душом продишемо,
Једним чувством узавремо:

Будмо једни, једнодушни,
Једном гласу сви послушни!...
Гласу што нам громко виче
Да с' одважно сваки миче,
Да народност нашу милу,
Да народни понос, силу,
Подигнемо из крапљања,
К сунцу вјечна живовања.

* * *

Том проклетство грози,
Који братској слози,
А на жалост љуту
Још стоји на путу. —

* * *

Свештеници!... ви сте звани,
И нашему народу сте дани,
Од божије провидности, која
У десима људским располаже:
Да у свему
Предњачите њему:
Да му њедра откривате своја;
Да му ваша моћна ријеч каже
Пут к спасењу обојих св'јетова,
Да с' глупости вине из окова. —
Ви, ил' нитко други на свијету:
Можете му извидати ране,
Које њега уморити кане,
У његову најпрвome цв'јету. —
Ви реците: „Бог нам у помоћи

„Ев' хоћемо!“ — па је све готово.
Народу ће синут доба ново,
Народу ће дан ускрсни доћи;
Народ ће вам благослове низат,
Народ ће вас у звијезде дизат. —
А иначе, бојте му се клетве,
Која-но би ко планина сама
На душу се стропоштала вама;
Јер под небом ништа кадро није,
Глас народни када завапије,
Вас сачуват од такове жетве. —

* * *

Већ је жито овршено,
Овијано, устројено;
Па га чиста од труња и певе,
Треба сада сасут у кошеве. —
Покрај пуна коша,
Није судба лоша;
Није удес лош,
Кад је пунан кош. —
Није само знати:
Ваља и имати,
Премда више крат,
Побоље је знат;
Јер код празних шака
Невоља је јака;
Јак је весма јад,
Гђе се трпи глад.
А код празне главе,

Нема праве славе:

Ту је слаба моћ,
Зло се мора проћ. —

Знат и имат треба,
Уз благослов неба:

Па напредак већ,
Није гола р'јеч. —

Там' је срећа, тамо чест:
Гђе имање, гђе је св'јест;
То је двоје могло тек,
Периклесов створит в'јек,

Што—но свима
Народима,
Од кад поста,
Диван оста;
И док тече
Људске пече,
Бит ће диван
И називан:
В'јеком златним,
Благодатним,
Људског стања,
Уживања,
Код нас амо,
Гђе се само:
Горко цв'јели,
Ув'јек жели,
Њешто боље,
Што нас коље,

И мир руши
Нашој души:

А без жеља што би људи били!...
Зар би икад к небу се узвили? —

Амо браћо сада,
Ам' до циглог рада!
Ам' на гувно голо,
Да се игра коло!
Да се сваки живи
Нашем скоку диви!

Амо, амо сад,
Тко је славе рад!...

*
* *

Скокни коле, коло наше,
У ком браћу слога паше!
Скокни напр'јед скокни врло,
Скокни, пјевај на све грло! —
Грлом окни — ногом скокни!
Складно, сложено — тика така,
Процвала нам срећа свака!
Оје! оје! ој!...
Славни роде мој! —
Одкуда смо Карпат гору
Превалили, сишли к мору:
Ув'јек знасмо свјетљат лишце,
Силом наше снажне мишце. —
Грлом окни — ногом скокни!
Складно, сложено — тика, така,
Процвала нам срећа свака!

Оје! оје! ој!...

Славни роде мој! —

Душан, Милош, Југ и Реља,

И Краљевић жива жеља,

Дојчин, Сурић, Зринић-бане,

Чувени су на све стране. —

Грлом окни — ногом скокни!

Складно, сложено — тика, така,

Процвала нам срећа свака!

Оје! оје! ој!...

Славни роде мој! —

Избавитељ Црни Ђоко,

Хајдук Вељко сиви соко,

И остали тисућама,

На мачу су дика нама. —

Грлом окни — ногом скокни!

Складно, сложено — тика, така,

Процвала нам срећа свака!

Оје! оје! ој!...

Славни роде мој! —

Иста Грчка, Грчка давна,

И Лацијум земља славна:

Зар нам нашу њешто више

У јунаштву надкрилише? ...

Грлом окни — ногом скокни!

Складно, сложено — тика, така,

Процвала нам срећа свака!

Оје! оје! ој!...

Славни роде мој! —

Па су сада наша доба;
Ми смо дужни дић из гроба:
Понос, дику, славу рода,
Док му сине и слобода. —
Грлом окни — ногом скокни!
Складно, сложно — тика, така,
Процвала нам срећа свака!
Оје! оје! ој!...
Славни роде мој! —
Ми унуци славних ђеда,
Та нећемо... Бог нам неда!...
Род запуштит, стражњи бити,
Себи образ огарити! —
Грлом окни — ногом скокни!
Складно, сложно — тика, така,
Процвала нам срећа свака!
Оје! оје! ој!...
Славни роде мој! —
Домовине на олтару,
У најбољем духа жару
Радо ћемо жртве палит,
И нашега Бога хвалит. —
Грлом окни — ногом скокни!
Складно, сложно — тика, така,
Процвала нам срећа свака!
Оје! оје! ој!...
Славни роде мој! —
Што немамо да имамо,
Жеља ће нам бити само,

Без поштеде труда и зноја,
Без одмора и покоја. —

Грлом окни — ногом скокни!
Складно, сложено — тика, така,
Процвала нам срећа свака!

Оје! оје! ој!...

Славни роде мој! —

Скокни коле, коло наше,
Само нек нас слога паше!
Нек смо једни, једнодушни,
Дома гласу сви послушни! —

Грлом окни — ногом скокни!
Складно, сложено — тика, така,
Процвала нам срећа свака!

Оје! оје! ој!...

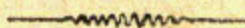
Славни роде мој! —

Обћа, права, наша сама,
Просвјета се хоће нама:
Ту просвјету треба створит,
Па окове тек оборит. —

Грлом окни — ногом скокни!
Складно, сложено — тика, така,
Процвала нам срећа свака!

Оје! оје! ој!...

Славни роде мој! —

ПРИМЈЕРИ.

- Стр. 7. сх. 1. „границам“ — *Граница* је тринајест снопова скупа наслаганих; по њеким мјестима зову је *крсти* или *крстине*.
- ” ” ” 3. ” врше
4. И вије, и строји.“ — Означују се три дјеловања „Вршидбе.“ — *Врше* — приуготовљава народ к свом препорођењу и ослобођењу, прихваћањем за сва потребита средства, и одклањањем сваке противности, која би нам у таквом подхвату на путу стајала; *вије* — тријеби и отреса народ од сваке своје покварености уопће, и обогаћује правом, чистом, себи, свом духу и својој природи, најподобнијом просвјетом, уздржећи у цјелини народни значај, својства и властитости његове; *строји* — изкорјењује из народа, особито вјерозаконска распра, и свако друго у народу застарјело зло, којим се подкопава и руши темељ братској слоги, без које наш народ, јест и остаје разонуђено тијело, тијело немоћно и маловриједно, вазда тужно и невољно.
- ” ” ” 10. „Мирко“ — дух мира, склада и љубави.
- ” ” ” 12. „Бранко“ — дух обране и заштите домаће.
- Стр. 9. сх. 1. „Чврсти стожер“ — темељиту мисо, око које се све врти, од које све зависи и на којој све почива. Ова мисо по мњењу сачинитеља „Вршидбе“ имала би се у том садржати: „*Јужни Славјани, сви један, побраћен, слободан, свој и самосталан народ, под једним обћим именом, под једним законима и под једном властитом управом.*“
- Стр. 10. сх. 12. „Ваље“ — одмах, на сав мах (чује се у Црној гори, по далматинским отоцима и у Пероју у Истрији).

- Стр. 10. сх. 17. „у ужима стењу“ — под притиском самовоље и самосиља.
- „ „ „ 22. „брду високом и светом“ — висини људске самосвијести, по којој човјек долази у познање самога себе, својих дужности, својих права, своје слободе.
- Стр. 11. сх. 13. „грозећу олују“ — пакост и злобу народних подјармитеља.
- „ „ „ 14. „јадовиту гују“ — отровно тиранство, које се одупире сваком народном нашем напредку, трује нам сваки домољубни подхват, убија сваку нашу срећу.
- „ „ „ 19. „Сљепоћо клета“ — овим се изразом означаје све, што нам задржава народ, да се као прави народ подигне и развије.
- „ „ „ 21. „Ђаволска плетво“ — разумијева се тиранизам туђинаца, који непрестају народу плести замке, како би га лакше у савршеном подјармљењу уздржали и разорили му све живље његове боље будућности.
- Стр. 12. сх. 10 „гора“ — наш властити завичај, гђе нас чека и заслуга, и срећа, и задовољство и благостање. (Види стихове: 11. 12. 13. и 14.)
- Стр. 14. сх. 13. „Амо браћо и т. д.“ — Браћа, која се овде у народну заједницу позивају, јесу сва четири наша јужна племена, редом како стоје од запада на исток: Словенци, Хрвати, Срби и Бугари.
- „ „ „ 28. „Кумир“ — лажни бог, идол.
- Стр. 16. сх. 3. „Вршидби је јек,
4. *Деветнајсти в'јек . . .*“ — Овај просвјетни вијек; вијек великих појмова, великих чина: најподобније је доба, за овршење нашега народнога препорођења, нашега ујединења и нашег ослобођења, ма испод чијега јарма, ма испод чијега туторства.
- Стр. 17. сх. 11. „Божије је вр'јеме јењало“ — вријеме прошасте грдне туђинске претјераности у господовању над нашим народом, малаксало је и минуло, те смо почели гледат својим очима, дисати својим духом и долазити у познање себо и своје народности.

Стр. 19. сх. 16. „Умјетима“ — *умјет* се зове она метла, којом се при вијању *умићу* с хрпе нечистоће које се на житу налазе. — У преносном пак смислу, овде *умјети* значе *добру критику* особито у умном нашем пословању. —

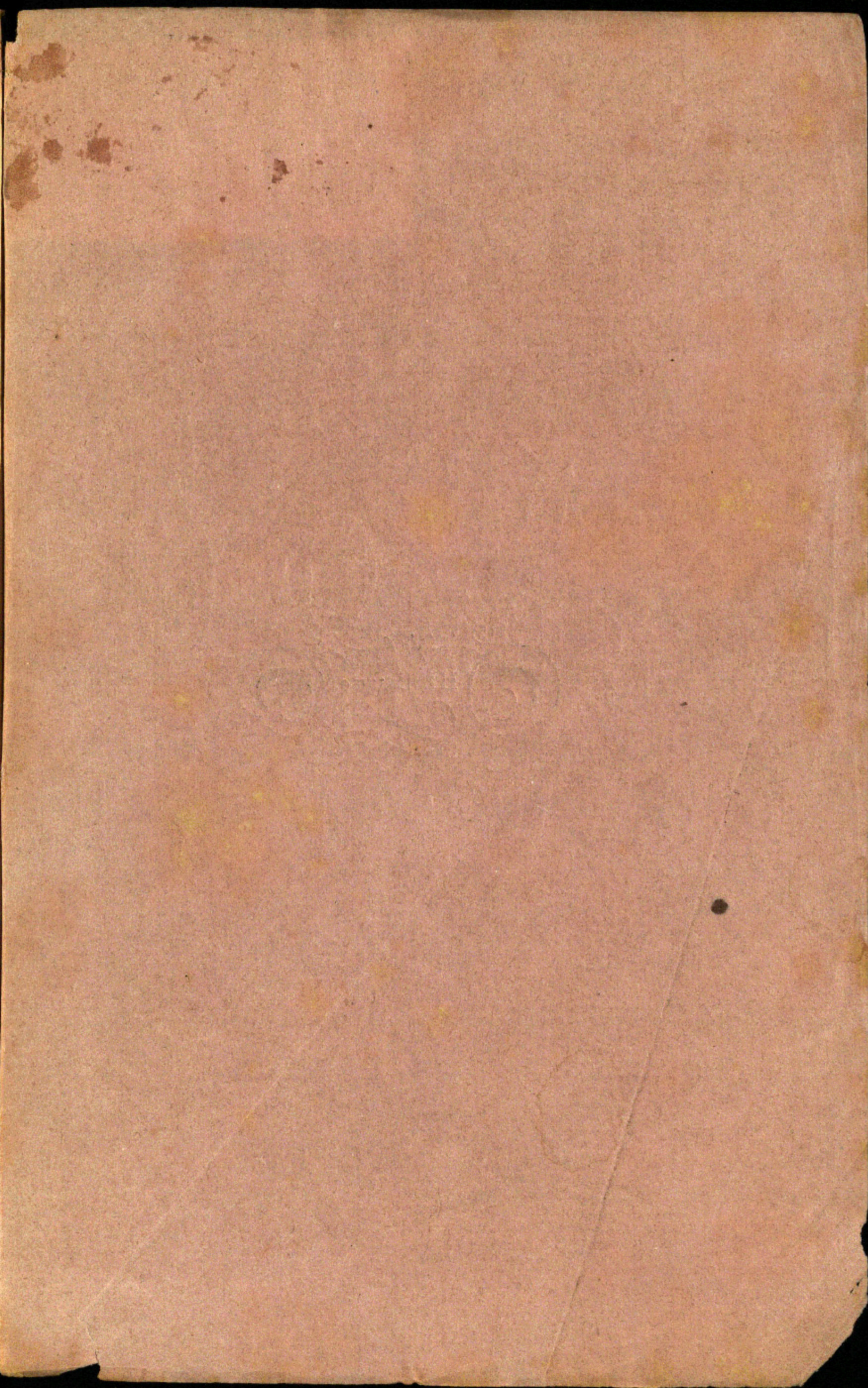
Стр. 20. сх. 13. „Клији“ — повјестници.

Стр. 26. сх. 10. „скоку“ — умном и политичком. —

Остале преносне смислове, предајем својим добрим читаоцима, да их сами томаче и погађају. —

1908. г.
МАТИЧЕ СРПСКЕ

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

P19 Ср I 317.1

III. Издање.